

Molukkers in Nederland

‘Wij kwamen hier op dienstbevel...’

Kampverhalen uit Lage Mierde

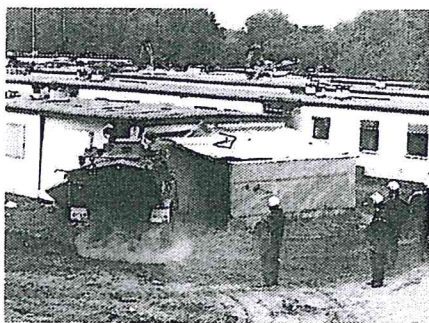
V | Molukse jongeren

85

‘Ons verhaal mag niet verloren gaan’ | De derde generatie Molukkers in Nederland bezoekt reguliere basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs en heeft vrienden in de eigen kring en onder de Nederlanders en niet-Nederlanders. Voor een deel is zij opgegroeid in Molukse woonwijken. Omschrijvingen als ‘allochtoon’, ‘gastarbeider’ of ‘asielzoeker’ past hen niet, is de veelgehoorde mening onder Molukse jongeren. De specifieke omstandigheden waaronder hun grootouders en ouders naar Nederland zijn gekomen, rechtvaardigt in hun ogen een bijzondere behandeling, in het bijzonder van de eerste generatie Molukkers. Door de jaren heen is de kennis van de geschiedenis van Molukkers in Nederland verwaterd. Niet alleen onder de Nederlanders, maar ook onder jonge Molukkers.

Minister Brinkman bezoekt op 10 maart 1988 het woonoord Lunetten in Vught in verband met de sluiting ervan. Een aantal bewoners wilde niet verhuizen. Uiteindelijk bleef een deel van het woonoord zijn functie houden.

Een grote politiemacht ontruimde het woonoord te Vaassen. Een pantservoertuig werd ingezet bij het afbreken van de woningen, 14 oktober 1976.

Nationaal Archief, Collectie Anefo, foto Verhoeff

Nationaal Archief, Collectie Anefo, foto Croes

86

Wormerveer, zomer 2003. Grote delen van de Molukse wijk zijn omzoomd met rood-witte afzetlinten, alsof de politie een plaats van misdaad heeft gemarkeerd. Er blijkt inderdaad sprake te zijn van een 'mis-daad'. Een aantal Molukse gezinnen heeft zijn huurschuld geweldig laten oplopen waardoor zij, via een deurwaarder, door de woningcorporatie Saenwonen met uitzetting zijn bedreigd. Wormerveer is niet de enige gemeente met Molukse huurweigeraars. In de jaren zeventig en halverwege de jaren tachtig hebben de gemeenten Vaassen en Capelle aan de IJssel al te maken gehad met Molukse ingezetenen die geen huur wensten te betalen. De reden om de huurschuld te laten oplopen ligt in het verleden. Om precies te zijn in de tijd dat de Molukkers naar Nederland zijn overgebracht. De Nederlandse staat heeft hen destijds beloofd dat het verblijf tijdelijk zou zijn en huisvest de Molukkers in zogenaamde woonoorden. Als zij, eind jaren zestig, uit de kampbarakken naar stenen woningen in speciale woonwijken verhuizen, betalen zij voor de nieuwe onderkomens een lage huur. Dan draagt het rijk de woningen van Molukkers over aan gemeentelijke woningcorporaties. Die sluiten overeenkomsten met de bewoners op grond waarvan huur is verschuldigd. De Molukkers verliezen hiermee hun uitzonderingspositie.

Een groot deel van de voormalig KNIL-militairen en hun families heeft van begin af aan geweigerd om huur te betalen. Zij beroepen zich hierbij op de eerder gemaakte belofte van de Nederlandse staat dat het verblijf tijdelijk is. Dat de staat in de loop der jaren van beleid is veranderd ten aanzien van de Molukkers, leggen ze naast zich neer. Op een van de spandoeken die langs de straten van de Molukse wijk in Wormerveer staan, is dan ook 'KNILRECHT' geschreven. De problemen in de Molukse wijk in Wormerveer dateren uit 1973. Een groep die in de loop der jaren van samenstelling wisselt, weigert de huurverhoging te betalen die is opgelegd nadat de woningen zijn gerenoveerd. Zij blijven vasthouden aan het prijspeil van 1973, toen de woningen nog staatseigendom waren. Van een aantal huurders is in 1987 al eens de schuld kwijtgescholden. In de Wormerveerse ontruimingszaak heeft de kantonrechter inmiddels de woningcorporatie in het gelijk gesteld. Alle gezinnen met achterstallig huur hebben een vonnis en een brief van de deurwaarder ontvangen. Vanaf dat moment is het onrustig in de wijk. De stichting, het gemeenschappelijke gebouw voor vergaderingen, feesten en andere activiteiten van Molukkers, is volgestroomd met wijkbewoners die samen de ontstane situatie bespreken. Sommige gezinnen

Davine, Marleen, Dannis en Richard maken deel uit van de derde generatie Molukkers in Nederland. Zij kennen de geschiedenis

want daarmee brachten ze hun eigen leven en dat van hun gezin in gevaar.' 'Ook terugkeren naar de Molukken was levensge-

der is in 1966 in Nederland gestorven. Zijn dochters kwamen pas in 1989 hier en hebben hun vader dus nooit meer gezien.'

Davine, Marleen, Dannis en Richard | 'Ons verhaal mag niet verloren gaan'

van hun ouders en grootouders uit de talrijke en soms schrijnende verhalen die hierover zijn verteld.

Trouw

'Destijds móesten de Molukse KNIL-militairen wel naar Nederland gaan,' zegt Richard. 'Er was nauwelijks sprake van een 'keuze', zoals dat wel eens wordt gesteld. Ze konden naar Nederland of op Java blijven. Dat laatste deden ze natuurlijk niet,

vaarlijk,' vult Dannis aan, 'terwijl ze dat wel het liefst wilden.' 'Waarschijnlijk hebben zij gedacht dat ze maar beter bij de Nederlanders konden blijven,' zegt Richard. 'Die waren ze altijd trouw geweest, dus meenden ze dat de Nederlanders ook trouw aan hen zouden blijven. Daarom hebben mijn grootouders hun drie dochters achtergelaten. Zij gingen ervan uit dat ze over niet al te lang weer terug zouden komen. Maar ze kwamen niet terug. Mijn grootva-

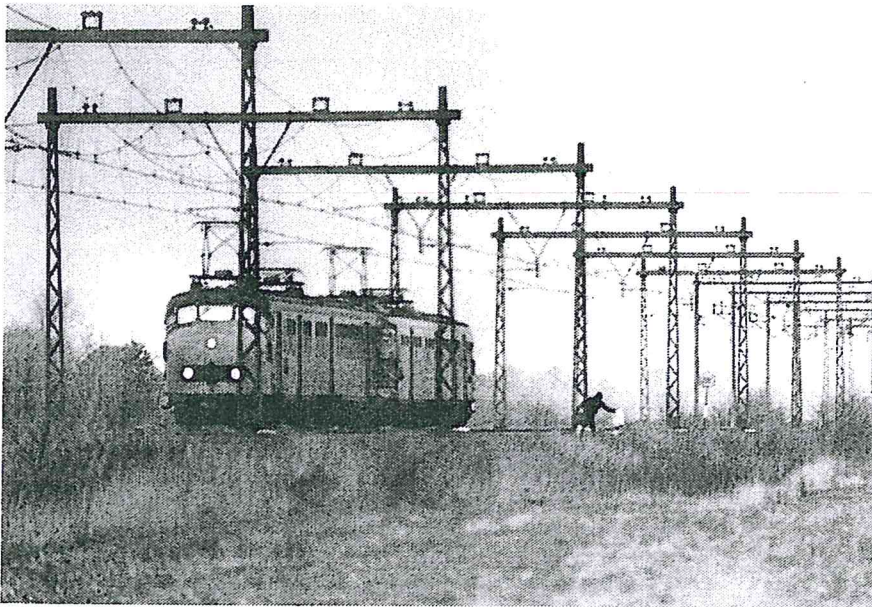
Dannis heeft een 'dubbel gevoel' overgehouden aan de verhalen van vroeger: 'Als er anno 2003 nog altijd mensen zijn die zich beroepen op de belofte van de Nederlandse staat uit 1951 dat zij voor de Molukkers zou zorgen totdat zij weer terug konden naar de Molukken, dan is er sprake van een onafgemaakte zaak. Veel frustraties van de eerste en tweede generatie Molukkers zijn begonnen toen zij in Nederland aankwamen. Allereerst zijn de KNIL-soldaten aan de kant gezet. Toen ze in woonwijken woonden, trok Nederland de handen van >

Wormerveer 2003: protest tegen dreigende uitzetting.

zijn bereid een compromis te sluiten met de woningcorporatie. Een paar families weigeren echter, en blijven vasthouden aan het 'KNIL recht'. De vergadering gaat uiteen met de beslissing dat iedereen zich solidair verklaart met de weigeraars. Als de volgende ochtend deurwaarders in gezelschap

van politieagenten de wanbetalers bezoeken, stuiten ze al snel op dreigementen van de Molukkers. De actie van de deurwaarders wordt gestaakt. Maar Saenwonen en burgemeester Ruud Vreeman van Zaanstad hebben laten weten dat zij het hier niet bij laten zitten.

De treinkapingen in de jaren zeventig, hier bij Beilen in 1975, maakten veel indruk en confronteerden de Nederlanders met het RMS-ideaal.

> hen af. De woningen gingen over naar particuliere woningcorporaties, die er geld uit wilden halen. Huur dus. En dát was niet volgens de eerder gemaakte belofte. Er zijn nog altijd mensen die Nederland aan haar belofte willen houden. Dus betalen zij geen huur en krijg je escalaties in de vorm van huurachterstand en dreigementen met uitzetting. Er zijn ook nooit echt dingen recht gezet naar de eerste generatie toe. Intussen zie je dat de Molukse gemeenschap wegvalt tussen de andere minderheden in Nederland. Aan de ene kant is dat logisch. Maar óns verhaal wordt hiermee wel onder de mat geveegd. En dat vind ik het pijnlijke hieraan. Het hele

Molukse verhaal wordt afgedaan

met de opmerking dat wij 'blij moeten zijn dat we hier zitten'. Dat zeggen vooral jonge Nederlanders die niet weten waarom we hier zijn gekomen. Zij zien ons als gastarbeiders of asielzoekers. Je komt de gekste dingen tegen.'

Heldenverhaal

In 2002 is de historie van Molukkers onderwerp in het eindexamenpakket VMBO. 'Beter laat dan nooit,' reageert Dannis.

Marleen, die als geschiedenisdocente de lesbrief heeft gezien, is niet helemaal te spreken over de wijze waarop de koloniale tijd hierin is behandeld: 'Er werd vooral op gehamerd hoe goed Nederland destijds handel kon drijven. De hele koloniale geschiedenis werd een heldenverhaal. Van zeelui die overal naar toe gingen en kolonies vestigden en dat het met Nederland geweldig ging! De dingen die Nederland 'niet goed' heeft gedaan vond ik er erg geforceerd in staan: Jan Pieterszoon Coen moordde de mensen op Banda uit om die en die redenen. En dat was het. Ook de geschiedenis van de Molukkers vond ik erg

zakelijk gesteld. Je moest als leraar heel veel aandacht besteden aan het onderwerp, om de leerlingen te laten voelen hoe schrijvend het allemaal is geweest. Oké, de koloniale geschiedenis en het verhaal van de Molukkers zijn wel behandeld, maar door de manier waarop vond ik eigenlijk dat ze de plank missloegen.' 'Geschiedenisboeken houden zich aan feiten,' reageert Richard bijna laconiek. 'Voor ons, Molukkers, komt zo'n zakelijke aanpak erg hard over. Maar

ik vind het wel goed dat er aandacht aan wordt besteed. In de tijd dat ik geschiedenisles kreeg kwam het woord Molukkers niet eens in de boeken voor.' Davine komt met een nieuw gezichtspunt. Zij vindt het veel belangrijker dat de Molukse kinderen hun historie leren kennen dan dat die een onderdeel is van een gezamenlijke geschiedenisles. 'Het is een pluspunt als door ons verhaal er meer begrip komt voor Molukkers in Nederland. Maar ik vind het doorgeven van dit soort kennis aan onze jeugd veel belangrijker, omdat die zo op zoek is naar een eigen identiteit.' Dannis schudt zijn hoofd. 'Ik vind dat Nederlanders heel goed geïnformeerd moeten worden over hun koloniale verleden omdat ze anders het Nederland waarin ze nu leven, niet begrijpen. We leven in een tijd dat het economisch slecht gaat. Veel men-

Dannis | 'Die kapingen zijn voortgekomen uit een hele lange geschiedenis'

sen klagen en veel dingen worden afgereageerd op minderheden. Ook op Molukkers. Maar Nederlanders moeten wel onthouden dat zij eeuwenlang hun rijkdommen hebben vergaard in Azië, Afrika en waar dan ook. Dat is gestolen, daar is voor geplunderd, vermoord en er is bloed voor gevloeid. Het enige waar Nederlanders Molukkers van kennen is de treinkapingen. Dat is natuurlijk waanzin. Die kapingen zijn voortgekomen uit een hele lange geschiedenis.'

Handhaven

Davine: 'Tegenwoordig zijn de Molukkers zo geïntegreerd in de Nederlandse samenleving, dat onze aanwezigheid bijna vanzelfsprekend is geworden. Waarom we hier zijn, wordt eigenlijk nooit meer gevraagd. Je wordt over één kam geschoren met alle andere buitenlanders.' Alle vier vinden ze het belangrijk dat Molukkers niet worden vereenzelvd met de groep 'allochtonen', maar hun eigenheid weten te bewaren. 'We zijn altijd al op een bepaalde manier weggeschoven,' vindt Dannis. 'We moeten ons Moluks-zijn handhaven, al was het alleen maar om ons verhaal door te geven. Ik denk dat wij ons daar goed bewust van moeten zijn. Elke kans die ons wordt geboden, moeten we aangrijpen om ons verhaal boven water te houden. Anders kun je net zo goed alle wijken opheffen en iedereen zijn eigen gang laten gaan. Maar kom later niet zeuren dat het allemaal weg is.' In de omgang met Nederlanders en niet-Nederlanders is hun Molukse achtergrond,

volgens de vier jongeren, als een mes dat aan twee kanten snijdt. Richard: 'In sommige situaties voel ik me meer verbonden met Nederlanders, in andere weer meer met allochtonen. Als bijvoorbeeld iemand botweg zegt dat de economische malaise is ontstaan door gastarbeiders, dan voel ik me niet aangesproken. Want ik ben een Molukker. En als er iets negatiefs over Nederlanders wordt gezegd, dan ben ik weer anti-Nederland.' Zijn opmerking doet iedereen in de lach schieten. Davine vertelt dat zij op school met zowel Nederlandse als allochtone leerlingen overweg kan. 'Veel Nederlanders begrijpen dat niet en vragen mij hoe ik met allebei de groepen om kon

Marleen | 'Eigenlijk heb je twee gezichten'

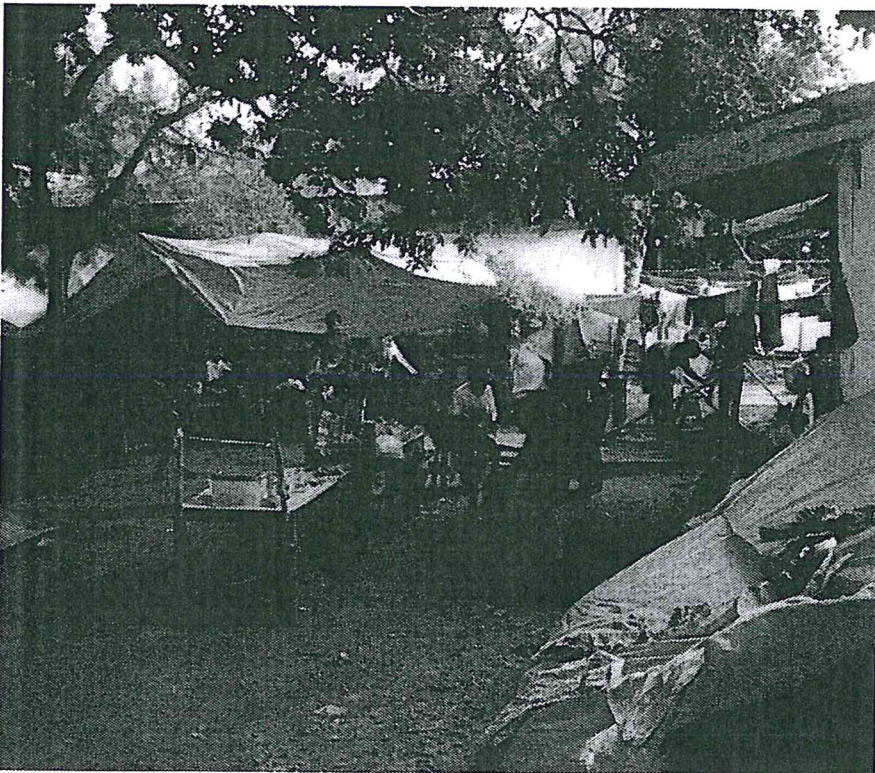
gaan.' 'Voor de Nederlanders zijn we de best geïntegreerde buitenlanders,' brengt Marleen te berde. 'Ja, dat klopt,' zegt Richard. 'Maar vanuit ons eigen oogpunt blijven we Molukkers en heb ik me gewoon

heel goed aangepast.' 'Met behoud van je eigen cultuur,' knikt Davine. 'Tegelijkertijd begrijp ik de Nederlandse cultuur goed, en de maatschappij waarin wij leven.'

'Eigenlijk heb je twee gezichten,' vindt Marleen. 'Je kunt je aanpassen aan de Nederlanders en aan je eigen groep.' 'Dat beschouw ik als een meerwaarde,' zegt Richard. Dannis en Marleen denken dat het makkelijke aanpassingsvermogen stamt uit de koloniale tijd. 'Na al die eeuwen koloniaal gezag, waren de Nederlandse gewoonten echt wel bekend onder Molukkers,' zegt Marleen droogjes. 'En dat is in ons voordeel geweest.' 'Onze voorouders waren gewend om met Nederlanders om te gaan

en sommigen spraken zelfs de taal. Dat is een heel andere achtergrond

dan die van allochtone groepen die hier 'pas' zijn komen wonen,' zegt Dannis. Toch is het volgens hem niet altijd een voordeel om zowel 'Nederlands' als 'Moluks' te kunnen zijn. 'Binnen onze eigen gemeen- >

Fotocollectie Moluks Historisch Museum / collectie C.J. Heij

De zware economische crisis van de jaren negentig in Azië en het wegvallen van een sterke politieke macht in Indonesië (door de val van Soeharto) gaven op de Molukken aanleiding tot conflicten tussen moslims en christenen. In 1999 ontstond er een burgeroorlog en sindsdien zijn veel mensen op de vlucht.

Vanuit Nederland zijn veel Molukkers betrokken bij de hulp aan hun vaderland.

Fotocollectie Moluks Historisch Museum / collectie C.J. Heij

Een provisorische
'woning' in een van de
vluchtelingenkampen.

> schap wordt die grens soms heel zwart-wit gehanteerd. Of je bent Moluks en dan richt je jouw leven Moluks in, óf je bent 'Nederlands' en ga je buiten de wijk wonen en dan zoek je het maar uit met je Nederlandse vrienden. Vaak is er geen ruimte voor beide aspecten.'

Terug naar de Molukken

Terwijl zij in Nederland zijn geboren en getogen, hangen ook deze jongeren net zoals hun ouders en grootouders, erg aan het land van herkomst. 'Ik kreeg met de papelel ingegoten dat de kennis en erva-

Davine | 'Ik wil opbouwen, meehelpen en er zijn'

ring die ik hier opdoe, mij later in mijn eigen vaderland van pas zal kunnen komen,' vertelt Davine. 'Dat is de basis waarop ik de dingen doe. Mijn achterliggende gedachte is dat mijn toekomst niet hier is. Ik wil heel erg graag terug naar de Molukken. Ik zie daar een toekomst voor mezelf. Ik zie mezelf daar echt werken. Niet zozeer dat ik de mensen dan ga leren hoe het moet, maar dat ik ze kan aanvullen en een bijdrage kan leveren. Als Maluku een vrij land is, ga ik terug.' Het is even stil aan tafel als Davine is uitgesproken. 'Ik vind het wel moedig dat jij dat gaat doen,' bewondert Marleen Davine. 'Dat is niet moedig,' zegt deze terug, 'daarvoor leef ik. Ik wil opbouwen, meehelpen en er zijn.' Marleen: 'Ik denk niet dat ik me daar kan vestigen. Wel tijdelijk verblijven. Als we nu allemaal uit Nederland zouden móeten vertrekken, dan zou ik mezelf daar wel redden. Maar om er nu als een soort pionier naar toe te gaan... ik weet het niet. Zeker, ik wil ook mijn steentje bijdragen. En op mijn manier doe ik dat nu al. Maar ik ben toch

Fotocollectie Moluks Historisch Museum

te verwesterd om op de Molukken te kunnen wonen.' Ook Dannis heeft geen plannen om zich permanent op de Molukken te vestigen.

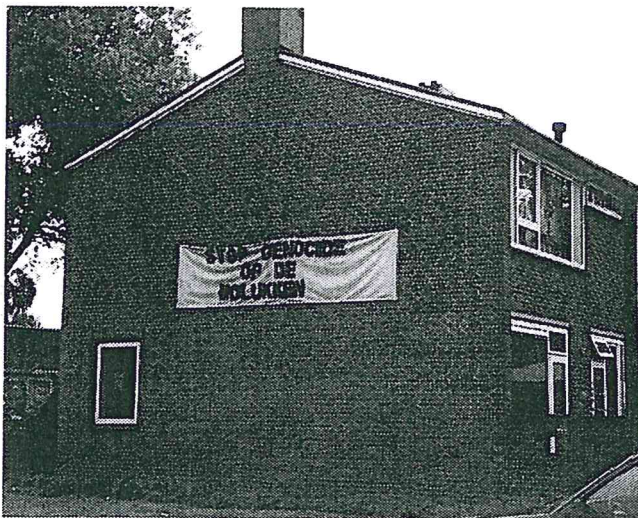
'Ik ben van mening dat ik in Nederland

meer kan betekenen.'

Richard, die als accountmanager bij een van de grotere banken werkt, ziet voor zichzelf ook geen toekomst weggelegd op de Molukken. 'Tenzij ik meteen president van de Molukse bank kan worden,' grapt hij. Hij kijkt meteen weer serieus. 'Nee, ik ben te ambitieus. Ik wil wel mijn steentje bijdragen en als ik met regelmaat naar de Molukken zou kunnen gaan, dan doe ik dat. Maar ik kan niet meer zonder mijn leven hier.'

Respect

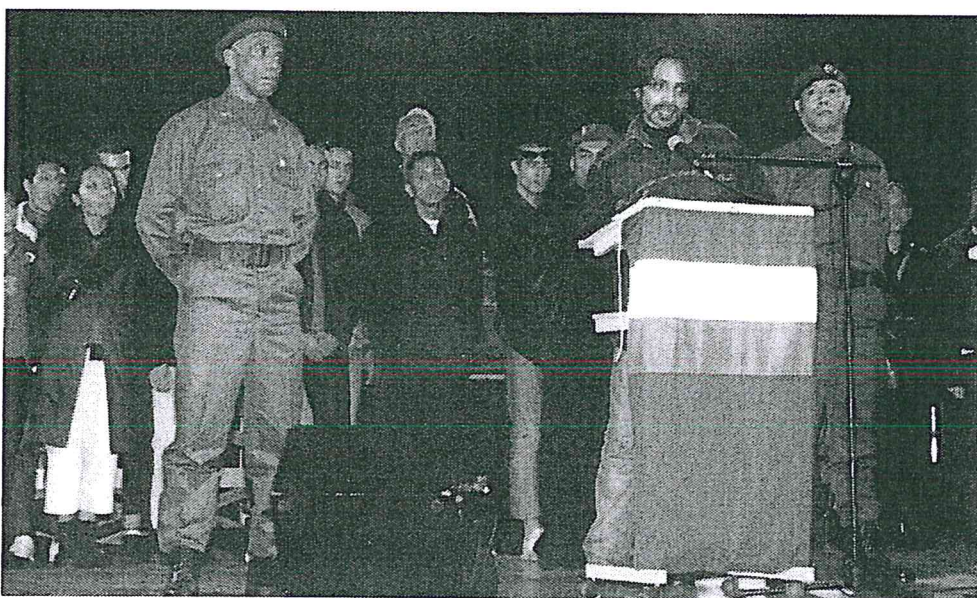
De geschiedenis van Molukkers in Nederland, is voor de vier jongeren reden om de eerste generatie en alles wat hen is overkomen, diep te respecteren. 'Dat moeten we blijven uitdragen, dat mag niet worden vergeten,' zegt Richard. 'We moeten ons verhaal kennen, zodat we ons bewust worden wat het is om een Molukker te zijn,' meent Dannis. 'Respect en begrip hebben voor wat er met de eerste generatie is gebeurd, vind ik een goed uitgangspunt voor alle volgende generaties. Dat de Nederlanders onze geschiedenis zijn vergeten, is misschien iets waarmee we moeten leren leven. Zolang wij het maar onthouden en doorgeven.'

Fotocollectie Nederlands Openluchtmuseum

Een spandoek met de tekst 'stop genocide op de Molukken' getuigt van het medeleven van de Molukse wijk in Wormerveer, 2003.

'De RMS is een merk geworden' | In 2000 is een rapport van wetenschapper Justus Veenman verschenen met de bevindingen van zijn onderzoek onder Molukse jongeren in Nederland. Hij heeft hiervoor zaken als scholing en werk onder de loep genomen. De resultaten zijn somber. Qua opleiding blijkt het merendeel van de jonge Molukkers te blijven steken op VMBO-niveau. Wie werkt, doet dat veelal op tijdelijke basis en neemt genoegen met een laaggekwalificeerde baan. Het lage opleidings- en beroepsniveau maakt hen bijzonder kwetsbaar in tijden van recessie.

Jongeren vragen aandacht voor de situatie op de Molukken tijdens de RMS-herdenking in 2000. Voor hen heeft de Molukse vlag aan de spreekstoel een nadrukkelijke politieke lading.

Davine, Richard, Dannis en Marleen kennen het onderzoek. 'Maar ik voel me niet aangesproken,' schokschoudert Richard. 'Het ging wat mij betreft meer over de mensen die 'achterin' staan. Altijd bij elkaar in hetzelfde groepje...' 'Klitten,' vult Marleen aan. 'Onderontwikkeld,' zegt Davine afkeurend. 'Ja, en het is nu sterker dan vroeger,' vindt Richard. 'Het is gewoon een stelletje rotkinderen,' zegt hij half lachend, half serieus. Davine blijkt zich blauw te ergeren aan de Molukse tieners van deze tijd. En aan hun ouders. 'De kinderen zoeken naar hun identiteit, terwijl ze hun eigen achtergrond nauwelijks kennen. Bovendien,' ventileert ze

haar grootste ergernis, 'luisteren zij niet naar hun ouders. Die ouders leven ieder voor zich en geven hun kinderen veel te veel de vrije hand. Ze zien dat in deze maatschappij kinderen alles moeten hebben, dus krijgt ook hún kind werkelijk alles!' 'Het is erg gericht op uiterlijkheden,' vindt Marleen. 'Walgelijk. Het lijkt op een soort inhaalrace. Ik kreeg vroeger niet om de week nieuwe Nikes en ik mocht zeker niet op mijn zestiende al uit gaan. Tegenwoordig lopen ze in Gucci kleren en tref je kinderen van twaalf al in hun eentje aan op grote Molukse feesten aan de andere kant van het land.' 'Nou, ik vind ze

gewoon onbeschoft,' zegt Richard ronduit. 'In mijn opvoeding was respect voor elkaar heel belangrijk. En ik heb geleerd dat als je een landgenoot tegenkomt, je hem of haar groet. Ik werk in het centrum van Amsterdam en kom vaak van die Molukse snotneuzen tegen. Ik peins er niet over om hen als eerste te groeten. Zij hoeven me echt geen bung of grote broer te noemen, maar van groeten hebben ze waarschijnlijk nog nooit gehoord. Het enige wat ze doen is je van top tot teen bekijken. Wat voor kleren je aanhebt. En met zo'n laatdunkende blik van wie-denk-je-wel-die-je-bent.' 'A-sociaal,' moppert Dannis zachtjes. >

> 'Normen en waarden zijn heel ver te zoeken onder de meeste jongeren,' vindt Marleen. 'En de sociale controle is vele malen minder dan vroeger. Ik weet nog wel dat ik een keer een oudere Molukse man tegenkwam en dat ik die even snel groette met 'Hallo!'. Toen ik verder fietste beseftte ik dat ik netjes 'Dag die-en-die' had moeten zeggen. Die man kwam later bij mijn oma thuis om het verhaal te vertellen en toen moest ik samen met haar naar zijn huis om mijn excuses aan te bieden.'

Pollepel

'Ik heb een hele andere opvoeding gehad dan mijn neefjes, nichtjes en jongste broertje,' vertelt Davine. 'Vroeger kreeg ik een pollepel naar mijn hoofd geslingerd als ik

hebben totaal geen zicht op en geen informatie over wat hun kinderen aan het doen zijn. Bijvoorbeeld, wat hun school inhoudt. Ik vind Molukse ouders van nu te lui,' zegt ze hartgrondig. 'Vroeger ging mijn opa altijd naar ouderavonden. Hij verstond de taal niet, maar had een woordenboek mee en stelde vragen. Elke ouderavond weer. Tegenwoordig zie je op ouderavonden nauwelijks nog een Molukse ouder. En ik betwijfel of er een Molukker in de Ouderraad van de school van hun kinderen zit.'

Weinig ambitieus

In het onderzoek van Veenman staat onder andere dat de meeste Molukse jongeren van dit moment, overwegend tevreden zijn met het ontvangen schooladvies en zich

nogal bescheiden en zien zichzelf doorgaans ook zo), maar tevens in processen die zich binnen de woonwijk voordoen, concludeert Veenman. 'Ouders stimuleren hun kinderen niet om hoger onderwijs te volgen of bijbaantjes te zoeken tijdens een studie en later werk te vinden,' meent Marleen. 'Vroeger had ik oudere nichten en neven die me overal doorheen hielpen, nu is dat een beetje ingezakt. 'De jongeren hoeven zichzelf niet meer te bewijzen,' denkt Davine. 'De vraag wat ze later gaan doen is voor hun ouders niet belangrijk. Nù telt. Als je nu op de MAVO zit, vinden de meeste ouders dat al helemaal te gek. Alleen een kleine groep kiest na de middelbare school voor een vervolgopleiding. De jongeren zijn veel materialistischer ingesteld en worden door hun ouders verwend. Als ik vroeger een goed rapport had, kreeg ik een kleinigheidje. Tegenwoordig moeten ze merkkleding hebben, anders is het niet goed genoeg.'

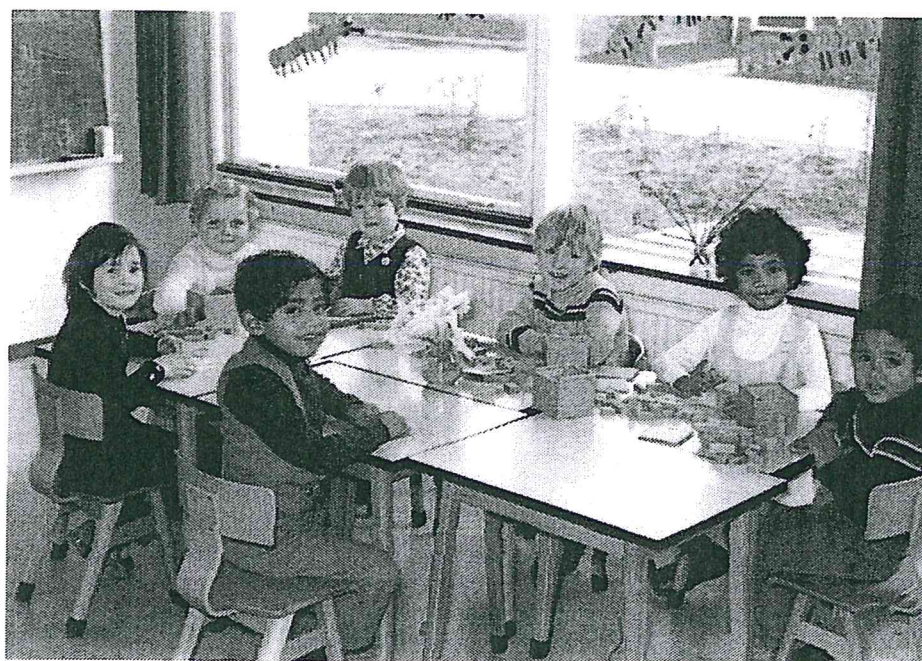
Verwend

Dannis denkt dat nog een andere factor een rol speelt: 'Ik heb vaak het idee dat ouders

Davine | 'Je kunt ook met niet-Molukkers omgaan'

weer eens wat verkeerd had gedaan. Of ik moest in de hoek staan. En duizend keer naar de supermarkt op en neer om boodschappen te halen. Als je nu aan een jong iemand vraagt of hij wat wil halen, krijg je meteen een grote bek. Dat irriteert me vreselijk.' 'Ik had vroeger gewoon te luisteren,' zegt Richard. 'Soms vroeg mijn moeder of ik iets wilde doen voor haar, maar anders zei ze: doe dit en doe dat.' 'Mijn moeder hoeft me alleen maar aan te kijken en ik weet al hoe laat het is,' zegt Davine. 'Maar tegenwoordig kijken ze brutaal terug,' aldus Marleen. 'Als mijn moeder met grote ogen naar me keek, kwamen de tranen al,' lacht Richard. 'Ik ben nog steeds een beetje bang voor haar. Die vrije opvoeding is iets wat je bij andere bevolkingsgroepen ook ziet, maar ik vind het erg dat het ook bij ons Molukkers voorkomt.' Marleen: 'Ouders

daaraan houden. Wie afwijkt, kiest vaker onder dan boven het geadviseerde niveau. Dat doet volgens de onderzoeker vermoeden, dat Molukse jongeren niet ambitieus zijn. De verklaring hiervan kan liggen in de cultuur (Molukkers zijn in het algemeen

Een klas in Woerden, circa 1955.

denken: 'ik ben vroeger heel streng opgevoed en tegenover mijn kinderen wil ik wat relaxter zijn'. Jammer genoeg heeft zo'n instelling vaak op langere termijn een negatief effect. De kinderen zijn verwend, lui, tonen niet meer respect aan ouderen en op den duur zie je ook dat onze gebruiken en gewoonten hier een beetje aan onderdoor gaan.' 'Je kunt er niks aan doen,' zucht Davine. 'Onder de jeugd van tegenwoordig is het over het algemeen zo dat Molukkers alleen met Molukkers omgaan. Als ik dat zie dan denk ik: jee, weet je dat je ook met niet-Molukkers kunt omgaan. Ze spreken onderling allemaal Moluks maleis met elkaar, nauwelijks Nederlands. Bovendien is het geen echt Maleis, maar een soort straatMaleis waar je niks van begrijpt. Ik spreek gewoon Maleis met een Amsterdams accent en dat vinden ze lelijk. Nou, dan voel ik me weer buiten de boot gevallen. Van dat soort klikjes denk ik dat ze echt een heel groot stuk missen. Je kunt je eraan ergeren, zoals wij dat nu doen, maar zij blijven elkaar tóch opzoeken.' 'De meeste jongeren kennen een heel groot deel van onze eigen geschiedenis niet,'

sombert Davine verder. 'Ze hebben er nauwelijks een idee van hoe hun opa en oma in de begintijd in Nederland de eindjes aan elkaar moesten knopen. Dat wordt hen niet verteld. Hun ouders zeggen ook niet dat ze vroeger alleen maar konden dromen van de Gucci schoenen die hun kinderen dragen.' Marleen: 'Ook onder Molukkers is het gezin de hoeksteen van de samenleving. Maar als ouders hun kinderen niets bijbrengen op het gebied van de eigen geschiedenis en gebruiken, dan nemen ze hun verantwoordelijkheid niet. Ik ben lid van een jongerengroep in Vaassen en sta soms verstoemd van de onwetendheid onder jongeren.' Davine doet mee aan een soortgelijke groep in Wormerveer. 'Ze dragen hier sjaaltjes met de RMS vlag. Maar als je hen vraagt wat de RMS precies is, dan weten ze geen antwoord te geven.' 'De RMS is een merk geworden,' verklaart Dannis.

School

Elk van de vier heeft op scholen gezeten met weinig andere Molukse kinderen. Ze kijken daar met tevredenheid op terug. 'Ik vond het best,' zegt Richard. 'Ik had daar

geen problemen mee, omdat ik wist dat ik na schooltijd gewoon weer terug kwam in de wijk. Ik heb er baat bij gehad. Vooral omdat ik wist hoeveel er werd gespijbeld op de MAVO waar veel Molukkers zaten. Op de middelbare school was ik de eerste Molukker. Toen voelde ik me wel alleen. Maar tegelijkertijd had ik ook de drang om beter te presteren. Zo van: ik zal wel even laten zien dat Molukkers ook goed kunnen leren. Ik geloof dat het een houding is die je onbewust meekrijgt: je niet minder willen voelen dan een Nederlander.' Davine: 'Mijn moeder wilde niet dat wij van die 'wijkkindjes' werden. Dat is misschien heel hard gezegd, maar het was echt zo. Zij wilde dat haar kinderen het goed hadden en dat zij niet op de huishoudschool terechtwamen en slecht Nederlands spraken. Wij gingen naar een 'Nederlandse' school omdat mijn ouders iets beters voor ons wilden. Ik heb van kleins af aan meegekregen dat wat een Nederlander kan, een Molukker beter kan. Zo moest ik mezelf ook altijd bewijzen op een blanke school.' Terwijl Richard, Davine en Dannis in Wormerveer zijn opgegroeid, komt Marleen uit de grote Molukse wijk in Vaassen. 'Tot aan mijn vijfde jaar woonde ik bij mijn grootouders en sprak ik geen Nederlands. Vanaf de kleuterschool sprak ik dat wel. Op mijn basisschool zaten wel Molukse kinderen, maar het was niet de school waar het grootste deel van de wijk naar toe ging. Ik heb er profijt van gehad,' zegt ze nadruk->

Klassenfoto Woerden, circa 1955.

Molukse kinderen brengen kleur op een school in Woerden.

Foto collectie Stichting Sinar Maluku, 50 jaar Molukkers in Woerden

De vele verschillende ervaringen van inmiddels drie generaties Molukkers in Nederland bieden een divers beeld van hun geschiedenis. Dit wordt verbeeld in theaterproductie Barak 1B van Delta.

> kelijk, 'maar ik moet eerlijk zeggen dat ik het voor mij af en toe wel eenzaam was. Ik ging naar een andere school en werd dus buiten de groep gezet. Dat was ook zo op de middelbare school.' 'Een buitenstaander,' knikt Davine begripvol. 'Ja, en als ik in de wijk kwam, keken de kinderen anders tegen me aan,' vervolgt Marleen. 'Zo van: die moet zonnig 'anders' zijn.' 'In Wormerveer is dat minder,' vertelt Davine. 'Hier bekijken ze je niet op die manier. Maar ik heb wel het geluk dat mijn Molukse vrienden uit de wijk, hetzelfde ervaren als ik. Zij hebben ook heel veel niet-Molukse vrienden. Dat vinden wij normaal. Maar soms zie ik een groepje Molukse jongeren op een kluitje staan, en dan hoor ik ze alleen maar praten over dingen die in de wijk of onder Molukkers gebeuren. En dat vind ik heel jammer.' 'Ja,' peinst Richard, 'want er is meer dan de wijk. Je ontzegt je op die manier heel veel dingen.' Marleen beaamt dat. 'Ze beperken zich heel erg. En het rare is dat ze denken dat een ander hen beperkt, terwijl ze het in feite zelf doen.'

Overdragen

Volgens Davine ontstaan de problemen onder de Molukse jongeren omdat zij niet weten wie zij zijn. 'Identiteit is alles wat je bent, je kleur, je cultuur en hoe je in het leven staat. Ik denk dat veel jongeren zich wel Moluks voelen, maar dat ze een basis missen. Het begint al bij de ouders. Misschien zijn die wel de wijk uitgevlucht om het ergens anders te gaan maken. In de grote stad of zo. Nu hebben ze kinderen en komen ze af en toe nog in de wijk. Ik zeg

niet dat je persé in een wijk moet wonen om Moluks te zijn. Maar wel dat je jouw cultuur en ervaringen overdraagt aan je kinderen. Als je de Molukse geschiedenis telkens herhaalt, blijft het hangen; dan zit het in de kinderen.' 'Maar ik vind het wel moeilijk hoor,' zegt Dannis verwijzend naar de slechte aanspreekbaarheid onder de jongeren. 'Als je een groep van twintig jonge Molukkers bij elkaar zet en je praat met ze als groep, hebben ze dezelfde mening. Benader je ze stuk voor stuk dan krijg je hele andere dingen te horen. Daarin zie ik wel de invloed van de groep op het individu.' 'Als ze in een groep zijn, is het voor elk van hen belangrijker om erbij te horen. Dat telt meer dan dat je doet wat 'goed' is,' zegt Marleen. 'Maar dan is je Moluks-zijn eerder een masker dan onderdeel van je persoonlijkheid,' vindt Dannis. 'Zo komt je Molukse identiteit vanzelf in een crisis,' zegt Davine. 'Je wilt je Moluks voelen, maar je weet niet hoe je dat in je eentje moet doen, dus ga je maar met de groep mee. Want je zoekt natuurlijk altijd iemand met wie jij je kunt identificeren.' 'Dat doe ik ook

hoor,' roept Richard. 'Als ik in een grote hal sta en er staat ergens een Molukker, dan loop ik eerder naar hem toe dan naar iemand anders.' 'Ja, maar je hebt diegene niet nodig om je weg te vinden,' zegt Marleen scherpzinnig. Richard schudt zijn hoofd met nadruk. 'En dát is nu precies het punt,' zegt Davine. 'Molukse ouders moeten hun kinderen vertellen dat ze bij een bepaalde groep horen, maar dat ze helemaal zelf hun weg kunnen vinden. Want dat gaat bij de meesten fout. Die denken dat je de groep nodig hebt om iets te bereiken, terwijl je juist de groep moet kunnen loslaten. Als je altijd aan die groep vasthoudt, kom je er niet.'

Boegbeelden

Tegenwoordig geniet een aantal Molukkers nationale bekendheid in Nederland. De meest bekende is voetballer Simon Tahamata. Richard bewondert de manier waarop hij zijn Moluks-zijn uitdraagt. 'Hij zei een keer in een interview dat iedereen aan hem kon zien dat hij Moluks is. Daar was ik heel blij mee. Want ik heb een keer

In de integratie van Molukkers in de Nederlandse maatschappij spelen muzikanten en sporthelden zoals Simon Tahamata een grote rol.

een directeur gehad, die niet wilde weten dat hij van Molukse komaf was. Nou, dat hoeft voor mij niet. Als je een leuke positie hebt kun je er wel iets extra's mee doen... met je afkomst, bedoel ik. Wanneer jongeren aan mij zouden vragen of het beter is om verder te leren, zeg ik dat het een combinatie van factoren is die me tot deze baan heeft gebracht. Ik ben niet zover gekomen

Djangan Lupa Maluku (Vergeet de Molukken niet) honderden bezoekers trekt, moet er niet aan denken om als 'geslaagd' voorbeeld voor jongeren te dienen. 'Molukkers die een beetje boven de massa uitsteken, hebben dat bereikt omdat ze hun eigen weg zijn ingeslagen en hun eigen ambities nastreven. Wanneer je zou zeggen: 'jongens, doe dit ook, dan kom je er wel',

Dannis | 'We hebben wel boegbeelden nodig, maar geen levende'

omdat ik alleen maar met mijn neus in de studieboeken heb gezeten, nee. Mijn moeder zat flink achter me aan. En ik heb altijd God om hulp gevraagd. Dat is Moluks. Het is voor mij heel gewoon om ergens voor te bidden. Ik bid voordat ik naar mijn werk ga en als ik weet dat ik die dag een belangrijke afspraak heb, vraag ik om Gods steun. Als het lukt, is het Gods zegen. Als het niet lukt, dan moet ik me afvragen waarom dit is. Dat zoek ik bij mezelf. Het is niet zo dat gebeden niet verhoord worden. Zo ligt het niet.' Dannis, die als eerste Molukse websitebouwer te boek staat en wiens website

dan word je afgeschoten. Molukkers willen allemaal op gelijke hoogte blijven staan en zodra je daar bovenuit steekt, hakken ze je kop eraf. We hebben wel boegbeelden nodig, maar geen levende. Dat geldt toch al heel sterk onder Molukkers: pas als mensen overleden zijn, worden ze op een voetstuk geplaatst. Een goed voorbeeld is de eerste generatie. In heel veel families zie je dat zij de spil zijn. Maar op het moment dat ze overlijden, zie je hele gezinnen tegen de vlakte gaan. Het fundament valt weg. Ik zie gebeuren dat wij onze eerste generatie als onze grote voorbeelden nemen.'

'Maar als we praten over een levend Moluks boegbeeld, dan vind ik het prettig als die ook zijn Molukse waarden en normen uitdraagt. Anders hebben we er niks aan,' herneemt Richard. 'Misschien is het beter voor de nieuwe generaties als hun voorbeelden uit hun directe omgeving komt,' oppert Marleen. 'Iemand met wie ze zich makkelijker identificeren.' Ze raakt daarmee de juiste snaar bij Dannis. 'Ik heb een oom die vreselijk veel weet over onze cultuur en onze dorpsgebruiken. Hij kan zelfs onze eigen dorps taal spreken,' vertelt hij enthousiast. 'Al onze rituelen heeft hij tot op het bot uitgezocht. Hij dringt zich niet op de voorgrond, maar als je met hem praat krijg je verschrikkelijk veel mee. Als ik iets wil weten over gewoonten en gebruiken of oude verhalen van het dorp waar mijn familie vandaan komt, ga ik naar hem toe.

Omdat hij alles weet. En elk jaar naar de Molukken gaat, oorlog of geen oorlog.' Volgens Davine moet de jongste generatie Molukkers behoorlijk gestimuleerd worden in heel veel zaken. 'Maar je moet het spelenderwijs doen,' denkt ze. 'Vooral niks opleggen of doen voorkomen alsof je ze iets wilt bijbrengen, want dan vinden ze het niet interessant meer.' 'Als we onze eigen gebruiken en tradities in ere houden,' zegt Dannis, 'kunnen jongeren zich er op een bepaalde manier mee identificeren. Er zitten nu inderdaad wat irritante blagen tussen, maar we hopen natuurlijk dat als zij wat ouder zijn, ze de draad weer oppakken. Want het is nog steeds zo dat wie de jeugd heeft, de toekomst heeft.' ✨